

ДУ «Інститут гастроентерології НАМН України»

ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЯ GASTROENTEROLOGY

Гастроентерологія Gastroenterology

Gastroenterologia

Збірник наукових статей

Заснований у 1969 році

Періодичність виходу: 4 рази на рік

Том 55, № 2, 2021

Включений в наукометричні та спеціалізовані бази даних НБУ ім. В.І. Вернадського, «Україніка наукова», «Наукова періодика України», Ulrichsweb Global Serials Directory, CrossRef, WorldCat, Google Scholar, ICMJE, SHERPA/RoMEO, OpenAIRE, BASE, ROAD, DOAJ, Index Copernicus, EBSCO, OUCI

ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЯ GASTROENTEROLOGY

Збірник наукових статей

Том 55, № 2, 2021

ISSN 2308-2097 (print)

ISSN 2518-7880 (online)

Передплатний індекс: 86164

УДК 61(091)

Видається за сприяння Громадської спілки
«Асоціація по вивченню та лікуванню
хвороб органів травлення» та ГО
«Українська гастроентерологічна асоціація»

Засновник

ДУ «Інститут гастроентерології НАМН України»

Адреса редакції:

Україна, 49074, м. Дніпро, пр. Слобожанський, 96
Тел.: +38 (056) 756-44-40, +38 (050) 056-78-42,
+38 (096) 727-90-60
www.gastro.org.ua
http://gastro.zaslavsky.com.ua

Електронні адреси для звертань:

З питань публікації статей

gastro_sbornik@i.ua

З питань передплати

info@mif-ua.com
Тел. +38 (044) 223-27-42
+38 (067) 325-10-26

З питань розміщення реклами

та інформації про лікарські засоби

reclama@mif-ua.com
office@zaslavsky.kiev.ua
pavel89karpinskiy@gmail.com
v_iliyna@ukr.net

Видання рекомендоване до друку та до поширення через мережу
Інтернет вченою радою ДУ «Інститут гастроентерології
НАМН України», протокол № 5 від 28.05.2021 р.

Зовнішні рецензенти:

проф. Абатуров О.Є., проф. Чухрієнко Н.Д.

Журнал внесено до переліку наукових фахових видань України,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.
Наказ МОН України від 24.09.2020 р. № 1188. Категорія Б.

Українською, англійською та російською мовами

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації КВ № 20330-10130ПР. Видано Державною
реєстраційною службою України 22.08.2013 р.

Формат: 60×84/8. Ум. друк. арк. 13,25.
Тираж 3 000 прим. Зам. 2021-gastro-80.

Видавець Заславський О.Ю.
Адреса для листування: а/с 74, м. Київ, 04107
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2128 від 13.05.2005

Друк: ТОВ «Ландпрес»
Вул. Алчевських, 2, м. Харків, 61002

Головний редактор —

Степанов Ю.М.,

д.м.н., професор, директор

ДУ «Інститут гастроентерології НАМН України» (Дніпро)

Редакційна колегія:

Бабак О.Я., д.м.н., професор, завідувач кафедри
внутрішньої медицини № 1 Харківського національного
медичного університету (Харків)

Vincenzi Bruno, MD, PhD, Associate Professor in Medical
Oncology, The Campus Bio-Medico University (Rome, Italy)

Губська О.Ю., д.м.н., професор, завідувач кафедри терапії,
інфекційних хвороб та дерматовенерології Інституту
післядипломної освіти НМУ імені О.О. Богомольця (Київ)

Діденко В.І., к.м.н., заступник директора з наукової роботи
ДУ «Інститут гастроентерології НАМН України» (Дніпро)

Dumitrascu Dan L., MD, PhD AGAF, Iuliu Hațieganu University
of Medicine and Pharmacy (Romania)

Мосійчук Л.М., д.м.н., зав. відділом захворювань шлунка,
дванадцятипалої кишки, дієтології і лікувального харчування
ДУ «Інститут гастроентерології НАМН України» (Дніпро)

Осьодло Г.В., д.м.н., професор, начальник кафедри
військової терапії Української військово-медичної академії
МО України (Київ)

Сірчак Є.С., д.м.н., професор, професор кафедри
пропедевтики внутрішніх хвороб ДВНЗ «Ужгородський
національний університет» (Ужгород)

Скрипник І.М., д.м.н., професор, проректор
з науково-педагогічної роботи і післядипломної освіти
Вищого державного навчального закладу України
«Українська медична стоматологічна академія» (Полтава)

Харченко Н.В., д.м.н., професор, чл.-кор. НАМН України,
завідувач кафедри гастроентерології, дієтології і ендоскопії
Національної медичної академії післядипломної освіти
імені П.Л. Шупика (Київ)

Хухліна О.С., д.м.н., професор, завідувач кафедри
внутрішньої медицини, клінічної фармакології
та професійних хвороб ВДНЗ України «Буковинський
державний медичний університет» (Чернівці)

Шевченко Б.Ф., д.м.н., професор, головний науковий
співробітник відділу хірургії органів травлення ДУ «Інститут
гастроентерології НАМН України» (Дніпро)

Відповідальний секретар:

Гравіровська Н.Г., к.м.н., пров. наук. співроб. (Дніпро)

Редакція не завжди поділяє думку автора публікації. Відповідальність за вірогідність фактів, власних імен та іншої інформації, використаної в публікації, несе автор. Передрук та інше відтворення в якій-небудь формі в цілому або частково статей, ілюстрацій або інших матеріалів дозволені тільки при попередній письмовій згоді редакції та з обов'язковим вказанням на джерело. Усі права захищені.

© ДУ «Інститут гастроентерології НАМН України», 2021
© Заславський О.Ю., 2021

ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЯ GASTROENTEROLOGY

Gastroenterologia

Collection of Scientific Articles

Volume 55, № 2, 2021

ISSN 2308-2097 (print)

ISSN 2518-7880 (online)

Subscription index: 86164 (in Ukraine)

UDC 61(091)

Published aided by Public Union "Association for the Study and Treatment of Digestive Diseases" and NGO "Ukrainian Gastroenterological Association"

Founder

SI «Institute of Gastroenterology of NAMS of Ukraine»

Address of editorial office:

Slobozhanskii av., 96, Dnipro, Ukraine, 49074
Tel. +38 (056) 756-44-40, +38 (050) 056-78-42,
+38 (096) 727-90-60
www.gastro.org.ua
http://gastro.zaslavsky.com.ua

Correspondence e-mails:

Department of publishing article

gastro_sbornik@i.ua

Subscription department

info@mif-ua.com

Tel. +38 (044) 223-27-42
+38 (067) 325-10-26

Advertising and Drug
Promotion Department

reclama@mif-ua.com
office@zaslavsky.kiev.ua
pavel89karpinskiy@gmail.com
v_iliyna@ukr.net

Recommended for publication and circulation via the Internet on the resolution of Scientific Council of SI «Institute of Gastroenterology of NAMS of Ukraine», Protocol № 5 dated 28.05.2021.

External reviewers:

prof. Abaturov O.Ye., prof. Chukhriienko N.D.

The journal is included in the new List of scientific publications of the Higher attestation Commission, which can publish results of dissertations on competition of scientific degrees of doctor and candidate of Sciences. Order of the MES from 24.09.2020 № 1188.

In Ukrainian, English and Russian

Registration certificate KB № 20330-10130ПП.

Issued by State Registration Service of Ukraine 22/08/2013

Folio 60×84/8. Printer's sheet 13,25.

Circulation 3000 copies. Order 2021-gastro-80.

Publisher Zaslavsky O.Yu.

Correspondence address: P.O.B. 74, Kyiv, Ukraine, 04107

Publishing entity certificate

ДК № 2128 dated 13/05/2005

Print: Landpress Ltd.

Alchevskyykh str., 2, Kharkiv, 61002

Editor-in-Chief

Yu.M. Stepanov,

MD, PhD, Professor, Director of SI "Institute of Gastroenterology of the NAMS of Ukraine" (Dnipro)

Editorial board:

Babak O.Ya., MD, PhD, Professor, Head of the Department of Internal Medicine 1 of Kharkiv National Medical University (Kharkiv)

Vincenzi Bruno, MD, PhD, Associate Professor in Medical Oncology, The Campus Bio-Medico University (Rome, Italy)

Gubska O.Yu., MD, PhD, Professor, Head of the Department of Therapy, Infectious Diseases and Dermatovenerology at the Institute of Postgraduate Education of Bogomolets NMU (Kyiv)

Didenko V.I., PhD, Deputy Research Director of SI "Institute of Gastroenterology of the NAMS of Ukraine" (Dnipro)

Dumitrascu Dan L., MD, PhD AGAF, Iuliu Hatieganu University of Medicine and Pharmacy (Romania)

Mosiichuk L.M., MD, PhD, Head of the Department of Gastrointestinal Diseases, Dietology and Clinical Nutrition of SI "Institute of Gastroenterology of the NAMS of Ukraine" (Dnipro)

Osiodlo H.V., MD, PhD, Professor, Head of the Department of Military Therapy of Ukrainian Military Medical Academy of the MoD of Ukraine (Kyiv)

Sirchak Ye.S., MD, PhD, Professor at the Department of Propedeutics of Internal Disease of HSEI "Uzhhorod National University" (Uzhhorod)

Skrypnyk I.M., MD, PhD, Professor, Vice Rector for Academic Work and Postgraduate Education of Higher State Educational Institution of Ukraine "Ukrainian Medical Stomatological Academy" (Poltava)

Kharchenko N.V., MD, PhD, Professor, Correspondence Member of the NAMS of Ukraine, Head of the Department of Gastroenterology, Dietology and Endoscopy of Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education (Kyiv)

Khukhlina O.S., MD, PhD, Professor, Head of the Department of Internal Medicine, Clinical Pharmacology and Occupational Diseases of HSEI of Ukraine "Bukovinian State Medical University" (Chernivtsi)

Shevchenko B.F., MD, PhD, Professor, Head Research Fellow at the Department of SI "Institute of Gastroenterology of the NAMS of Ukraine" (Dnipro)

Executive secretary:

Gravirovska N.H., Candidate of Medical Sciences, Leading Researcher (Dnipro)

The editorial board not always shares the author's opinion. The author is responsible for the significance of the facts, proper names and other information used in the paper. No part of this publication, pictures or other materials may be reproduced or transmitted in any form or by any means without permission in writing form with reference to the original. All rights reserved.

© SI «Institute of Gastroenterology of NAMS of Ukraine», 2021
© Zaslavsky O.Yu., 2021

Патологія кишечника

Стойкевич М.В., Федорова Н.С.,
Недзвецька Н.В., Кленіна І.А.,
Татарчук О.М.

Оцінка стану кишкової мікробіоти
та концентрації коротколанцюгових
жирних кислот у хворих на хронічні
запальні захворювання кишечника 98

Bowel Pathology

M.V. Stoykevich, N.S. Fedorova,
N.V. Nedzvetskaya, I.A. Klenina,
O.M. Tatarchuk

Evaluation of the intestinal microbiota
and short-chain fatty acids content
in patients with chronic inflammatory
bowel diseases 98

**Хірургічне лікування патології
органів травлення**

Хімич С.Д., Муравйов Ф.Т.

Рациональний підхід до профілактики
тромбоемболічних ускладнень
при хірургічному лікуванні ускладнених
форм холелітазу у хворих
із цирозом печінки 104

**Surgical Treatment
of Digestive Pathology**

S.D. Khimich, F.T. Muraviov

A rational approach to the prevention
of thromboembolic complications
in the surgical treatment
of complicated forms of cholelithiasis
in patients with liver cirrhosis 104

Огляди та лекції

Степанов Ю.М., Будзак І.Я., Гайдар Ю.А.

Морфологические проявления
синдрома раздраженного кишечника 108

Степанов Ю.М., Саленко А.В.

Плейотропні ефекти
урсодезоксихолевої кислоти 115

Reviews and Lectures

Yu.M. Stepanov, I.Ya. Budzak, Yu.A. Gaidar

Morphological manifestations
of irritable bowel syndrome 108

Yu.M. Stepanov, A.V. Salenko

Pleiotropic effects
of ursodeoxycholic acid 115

Випадок із практики

Нечипуренко Т.Б.

Мультидисциплінарний підхід
у тактиці ведення запальних
захворювань кишечника:
хірургічні ускладнення —
як не пропустити терапевту 122

Case Report

T.B. Nechypurenko

A multidisciplinary approach
to the management
of inflammatory bowel diseases:
surgical complications —
how not to miss by therapist 122

Матеріали конференції

Тези науково-практичної конференції
з міжнародною участю
«ІХ наукова сесія Інституту
гастроентерології НАМН України.
Новітні технології в теоретичній

Proceedings of the Conference

Abstracts of the Research-to-Practice Conference
with International Participation “IX Scientific
Session of the Institute of Gastroenterology
of the National Academy of Medical Sciences
of Ukraine. The Latest Technologies

та клінічній гастроентерології»
(17–18 червня 2021 р., м. Дніпро, Україна) ... 127

in Theoretical and Clinical Gastroenterology”
(June 17–18, 2021, Dnipro, Ukraine) 127

Історія медицини

History of Medicine

Чабан М.П., Шевцова З.І.,
Гапонов В.В.

Земський лікар Василь Леонтович —
родоначальник династії вчених 154

M.P. Chaban, Z.I. Shevtsova,
V.V. Gaponov

Zemstvo doctor Vasyl Leontovych —
the father of the dynasty of scientists 154

Галінська А.М.², Галінський О.О.¹,
Северинівська О.В.²

¹ ДУ «Інститут гастроентерології НАМН України»,
м. Дніпро, Україна

² Дніпровський національний університет
ім. О. Гончара, м. Дніпро, Україна

Стан кислотоутворюючої функції шлунка за умов інсулін-індукованої вагусної стимуляції та інгібування синтезу монооксиду азоту у щурів

Мета: визначення впливу інгібування синтезу монооксиду азоту на стан регуляції кислотоутворюючої функції автономною нервовою системою.

Матеріали та методи. Дослідження проводили на 92 лабораторних щурах, яких розподілили на контрольну (n = 36) та дослідні групи: I група (n = 14) — однократне, II група (n = 21) — 6-добове, III група (n = 21) — 12-добове введення L-NNA у дозі 40 мг/кг. Кожна група розділялась на дві рівні підгрупи: «а» — фонові значення та «б» — інсуліновий тест (одноразово, 5 МО/кг підшкірно). Збір шлункового соку проводили зондовим методом (Україна, патент № 35643, 2008). Також визначали об'єм та рН, розраховували темп секреції водневих іонів. Дослідження проводились із дотриманням біоетичних нормативів міжнародного та вітчизняного законодавства.

Результати. Одноразовий одночасний дефіцит NO та інсулін-індукована стимуляція парасимпатичної ланки автономної нервової системи призводять до 3-кратного ($p < 0,001$) зниження об'єму шлункового соку годинної порції та у 2 рази — його кислотності порівняно з результатами інсулінового тесту тварин контрольної групи. Майже у 28 разів уповільнюється темп секреції водневих іонів. Шестидобовий дефіцит NO після інсулін-індукованої стимуляції парасимпатичної ланки автономної нервової системи викликав збільшення об'єму шлункового соку, але його кислотність була більш лужною, ніж за окремої інсулінової проби. Темп секреції водневих іонів підвищився у 6 разів щодо одноразового блокування монооксиду азоту, але був суттєво (у 5 разів) нижчим порівняно з результатами тварин після інсулінової проби, що свідчить про втрату чутливості парієтальних клітин до інсулінового тесту в умовах дефіциту NO. В умовах дванадцятидобового інгібування синтезу оксиду азоту після інсулінового тесту об'єм часової порції шлункового соку був на рівні значень інсулінової проби, але його кислотність була зменшеною. Темп секреції іонів водню був нижчий в 11 разів ($p < 0,001$) щодо підгрупи «б» контрольної групи.

Висновки. Отже, секреторна відповідь парієтальних клітин на інсулін-індукований вагусний стимулюючий вплив за одноразової дії L-NNA — реверсивна. В умовах 6-добової інгібіції синтезу NO клітини не чутливі до стимуляції, а на 12-ту добу дефіциту, навпаки, стають чутливими до інсулінового стимулювання, що може

вказувати на важливу, але не ключову роль NO, а відновлення функціонування парієтальних клітин відбувається іншими шляхами, і цей факт потребує подальшого дослідження.

Гладких Ф.В., Чиж М.О.

Інститут проблем кріобіології і кріомедицини,
м. Харків, Україна

Національна академія наук України,
м. Харків, Україна

Секреторна активність шлунка на тлі нарізного введення диклофенаку натрію та кріоконсервованого екстракту плаценти

Актуальність. За даними літератури, нестероїдні протизапальні засоби (НПЗЗ) здатні посилювати шлункову секрецію. Наприклад, при добовому моніторингу рН у пацієнтів з ревматологічними захворюваннями істотне зниження рН зазначалося на тлі прийому індометацину (Пахомова І.Г. та співавт., 2014).

Мета: охарактеризувати вплив диклофенаку натрію (ДН) та кріоконсервованого екстракту плаценти (КЕП) на тлі їх нарізного введення на стан секреторної активності шлунка.

Матеріали та методи. Шлункову секрецію вивчали за методикою Н.А. Shay (Shay Н.А., 1945; Santhosh S., 2006). Дослідження було проведене на 28 щурах-самцях, розподілених на 4 групи: I (негативний контроль) — щури (n = 7), яким упродовж 5 днів перед лапаротомією внутрішньом'язово (в/м) вводили 0,9% розчин NaCl (1 мл/100 г), а після — одноразово внутрішньошлунково (в/шл) воду *pro injectionibus*; II — щури (n = 7), яким упродовж 5 днів перед лапаротомією в/м вводили КЕП (0,16 мл/кг), а після — одноразово в/шл воду *pro injectionibus*; III — щури (n = 7), яким упродовж 5 днів перед лапаротомією в/м вводили 0,9% розчин NaCl (1 мл/100 г) та ДН (8,0 мг/кг) в/шл, а після — одноразово ДН (8,0 мг/кг) в/шл; IV — щури (n = 7), яким упродовж 5 днів перед лапаротомією в/м вводили КЕП (0,16 мл/кг) та ДН (8,0 мг/кг) в/шл, а після — одноразово ДН (8,0 мг/кг) в/шл.

Результати. Дослідження показало, що на тлі введення КЕП змін з боку об'ємних показників шлункової секреції не відзначено, тоді як введення ДН призвело до статистично вірогідного ($p < 0,05$) збільшення об'єму шлункового соку на 15,4 % відносно показників інтактних тварин, що становило відповідно 1,5 (1,5; 1,6) мл/100 г маси тварин. На тлі комбінованого застосування ДН та КЕП об'єм шлункового соку не відрізнявся від показників інтактних тварин. Крім того встановлено, що на тлі введення КЕП відзначено статистично вірогідне ($p < 0,05$) зниження співвідношення «вільна/загальна кислотність» внаслідок статистично вірогідного ($p < 0,05$) збільшення рівня зв'язаної кислотності до значення 85 (85; 87) мл 0,1 N NaOH/100 мл, тоді як на тлі застосування ДН вказане співвідношення

мало тенденцію до зростання на 7,1 % відносно показників інтактних шурів. На тлі комбінованого застосування ДН та КЕП співвідношення «вільна/загальна кислотність» становило 0,8 (0,8; 0,8).

Висновки. Встановлено, що комбіноване застосування диклофенаку натрію та кріоконсервованого екстракту плаценти супроводжується зниженням ($p < 0,05$) інтенсивності шлункової секреції на 13,3 %, зниженням ($p < 0,05$) загальної кислотності на 10,6 % відносно показників тварин, яким вводили тільки диклофенак натрію.

*Грабовська О.І., Галінський О.О.
ДУ «Інститут гастроентерології НАМН України»,
м. Дніпро, Україна*

Маркери фіброзу при моделюванні хронічного алкогольного ураження печінки та корекція виявлених порушень

Мета: вивчення маркерів фіброзу у шурів при моделюванні хронічного алкогольного ураження печінки (ХАУП) та корекція виявлених порушень.

Матеріали та методи. Експериментальні дослідження було проведено на 73 лабораторних щурах масою 180–230 г. ХАУП моделювали після 48-годинної харчової депривації шляхом проведення примусової переривистої алкоголізації протягом 5 днів з повтором через 2 дні. Через 14 днів від початку примусової алкоголізації шурів переводили на напівпримусову. Тварини були розподілені на групи: контрольна група ($n = 15$) — здорові тварини; І група — моделювання ХАУП ($n = 15$) протягом 4 тижнів; Іа — ХАУП 4т + метадоксин ($n = 8$) — 30 діб стандартного раціону з додаванням метадоксину (320 мг/кг/добу); Іб — ХАУП 4т + пребіотик ($n = 8$) — 30 діб стандартного раціону з додаванням пребіотика (2,8 мл/кг/добу); ІІ — моделювання ХАУП ($n = 16$) протягом 12 тижнів. ІІа — ХАУП 12т + метадоксин ($n = 7$) — 30 діб стандартного раціону з додаванням метадоксину (320 мг/кг/добу); ІІб — ХАУП 12т + пребіотик ($n = 6$) — 30 діб стандартного раціону з додаванням пребіотика (2,8 мл/кг/добу). У гомогенаті печінки вміст глікозаміногліканів (ГАГ) досліджували за Римінгтоном, гідроксипроліну білковозв'язаного (ГПб/зв) та глікозаміногліканів (ГПв) — за Осадчуком.

Результати. За нашими дослідженнями, у гомогенаті печінки шурів при моделюванні ХАУП змінювалися маркери фіброзу на 4 та 12 тижнях: вірогідно знижувалися рівні ГПв у І групі у 1,5 раза ($p < 0,001$) та у ІІ групі у 1,5 раза ($p < 0,001$). Рівень ГАГ вірогідно знижувався в усіх групах: у І групі у 1,8 раза ($p < 0,001$), у ІІ — у 1,7 раза ($p < 0,01$) порівняно з показниками контрольної групи. За умов введення тваринам пребіотика та метадоксину при моделюванні ХАУП на 4 та 12 тижнях рівень ГПв вірогідно знижувався у Іб групі в 1,6 раза ($p < 0,01$) та у Ів групі в 1,9 раза ($p < 0,01$) щодо І групи. Вміст ГАГ вірогідно підвищувався у гру-

пі Іа в 1,3 раза ($p < 0,05$) відносно І групи. Виявлено зниження рівня ГПв у групі ІІб в 1,8 раза ($p < 0,01$) порівняно з групою ІІ. Рівень ГАГ зменшувався в усіх групах, але вірогідно у групі ІІб в 1,7 раза ($p < 0,01$) відносно групи ІІ.

Висновки. Виявлено вірогідно виражені зміни рівнів маркерів фіброзу в гомогенаті печінки шурів при моделюванні ХАУП на 4 та 12 тижнях. У тварин, які отримували пребіотик, знижувалися показники ГПв ($p < 0,01$) як на 4 тижні, так і на 12 тижні, та ГАГ ($p < 0,01$) — на 12 тижні у моделі ХАУП.

*Діденко В.І., Кленіна І.А.,
Татарчук О.М., Грабовська О.І.
ДУ «Інститут гастроентерології НАМН України»,
м. Дніпро, Україна*

Зв'язок між вільними жирними кислотами та цитокіновим статусом у пацієнтів із хронічними дифузними захворюваннями печінки

Мета: вивчити кореляційні взаємозв'язки вільних жирних кислот та цитокінового статусу сироватки крові у пацієнтів із хронічними дифузними захворюваннями печінки (ХДЗП).

Матеріали та методи. Дослідження проведено у 73 пацієнтів із ХДЗП. Всі хворі були розподілені на 3 групи залежно від нозології: І група — НАЖХП (неалкогольна жирова хвороба печінки) ($n = 32$); ІІ — АХП (алкогольна хвороба печінки) ($n = 22$); ІІІ — ТГ (токсичний гепатит) ($n = 20$), їх середній вік становив ($59,2 \pm 2,4$) року. Рівень ІЛ-6, ІЛ-10, TNF- α в сироватці крові визначали імуноферментним методом наборами реактивів фірми «Вектор-БЕСТ» (Росія). Хроматографічне дослідження вільних жирних кислот (ВЖК) у сироватці крові було проведено з використанням газового хроматографа «Хроматек-Кристалл 5000». Контрольну групу становили 20 практично здорових людей.

Результати. При перебігу ХДЗП виявлено ліпідний дисбаланс сироватки крові, який виражався у підвищенні ненасичених і зниженні насичених ВЖК та мав певні особливості у вмісті окремих фракцій для пацієнтів з НАЖХП, АХП, ТГ. Арахідонова кислота (C20 : 0) є субстратом продукції ейкозаноїдів, прозапальних цитокінів та TNF- α , було виявлено її прямий високий кореляційний взаємозв'язок із TNF- α ($r = 0,886$; $p < 0,01$); співвідношенням TNF- α /ІЛ-10 ($r = 0,43$; $p < 0,05$) та ІЛ-6 ($r = 0,645$; $p < 0,01$) у пацієнтів з НАЖХП, дисбаланс та порушення співвідношень у складі ВЖК сироватки крові має тісний зв'язок із підвищенням прозапальних цитокінів. У пацієнтів із АХП було виявлено тісний кореляційний взаємозв'язок між підвищеним вмістом ліноленової кислоти (C18 : 2), яка є представником родини омега-3 поліненасичених жирних кислот, попередником для синтезу протизапальних цитокінів та ІЛ-10, що відіграє захисну роль у механізмах ушкодження печінки ($r = 0,496$; $p < 0,05$). У пацієнтів із